مجله علوم پزشکی رازی دوره ۳۲، شماره پیوسته ۶۲، ۲۲ خرداد ۱۴۰۴ https://doi.org/10.47176/rjms.32.62

پژوهشی

# تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و شناسایی تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز

**نرجس رضائی کوچی:** دانشجوی دکتری روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

**لیلا کاشانی وحید:** استادیار، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (* نویسنده مسئول)
L.kashani@srbiau.ac.ir

**مریم اساسه:** استادیار، گروه روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

**مریم برزگر:** استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

## چکیده

**زمینه و هدف:** قصه‌گویی به‌ویژه با استفاده از قصه‌های کهن، نقش مهمی در تقویت مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دارد. هدف پژوهش حاضر تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و بررسی تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز بود.

**روش کار:** روش پژوهش آمیخته بود که در بخش کیفی از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و بخش کمی به‌صورت نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری در بخش کیفی شامل اساتید روان‌شناسی دانشگاه، متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان شهرستان جهرم که به روش نمونه‌گیری هدفمند و مصاحبه در حد اشباع ۱۰ نفر انتخاب و در بخش کمی شامل دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول شهرستان جهرم که به روش نمونه‌گیری هدفمند حجم نمونه‌ای برابر با ۳۰ نفر انتخاب شدند. آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن طی ۳۰ جلسه برای دانش‌آموزان دیرآموز گروه آزمایش اجراء شد. ابزار گردآوری اطلاعات کمی شامل آزمون هوش وکسلر ۵ (WISC-V) و پرسش نامه مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت (۱۹۹۰) بود. در بخش کیفی از روش کدگذاری براساس کدگذاری مضامین اصلی و کدگذاری مضامین فرعی براساس قصه استخراج شده از مصاحبه، و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آماری تحلیل کواریانس چند متغیره استفاده شد.

**یافته‌ها:** براساس تحلیل اطلاعات در بخش کیفی بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول با هدف رشد مهارت‌های شناختی و رشد مهارت‌های اجتماعی در ۳۰ جلسه تدوین شد. برای رشد مهارت‌های کلامی ۵ قصه (مضامین فرعی) طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های شناختی ۵ قصه طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های اجتماعی ۵ قصه طی ۱۰ جلسه براساس مصاحبه انجام شده، انتخاب شد. آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر بهبود خرده‌مقیاس‌های مهارت‌های شناختی (درک مطلب کلامی، بصری-فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، سرعت پردازش) خرده‌مقیاس‌های مهارت‌های اجتماعی(خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، همکاری) دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول تأثیر داشت.

**نتیجه‌گیری:** بنابراین تدوین و آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن به‌طور مؤثر موجب ارتقای مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز دوره ابتدایی شد و می‌تواند به عنوان رویکردی کارآمد در بهبود توانمندی‌های این گروه مورد استفاده قرار گیرد.

**تعارض منافع:** گزارش نشده است.

**منبع حمایت‌کننده:** حامی مالی ندارد.

**کلیدواژه‌ها**

بسته قصه‌گویی،
قصه‌های کهن،
مهارت‌های شناختی،
مهارت‌های اجتماعی،
کودکان دیرآموز

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱
تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۳/۲۲

**شیوه استناد به این مقاله:**
Rezaei Kouchi N, Kashani Vahid L, Asaseh M, Barzegar M. Designing a Storytelling Package Based on Ancient Tales and Investigating Its Effects on the Cognitive and Social Skills of Slow Learners. Razi J Med Sci. 2025(12 Jun);32.62.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 4.0 صورت گرفته است.



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

*Razi Journal of Medical Sciences.* 2025(12 Jun);32.62. https://doi.org/10.47176/rjms.32.62

Original

# Designing a Storytelling Package Based on Ancient Tales and Investigating Its Effects on the Cognitive and Social Skills of Slow Learners

**Narjes Rezaei Kouchi:** PhD Student in Psychology and Education of Exceptional Children, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
**Leila Kashani Vahid:** Assistant Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (* Corresponding Author) L.kashani@srbiau.ac.ir
**Maryam Asaseh:** Assistant Professor, Department of Psychology and Education of Exceptional Children, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
**Maryam Barzegar:** Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

## *Abstract*

**Background & Aims:** A slow learner is a child who learns less than his or her peers and usually has misunderstandings while learning and cannot learn things quickly and accurately. Each child has his or her own pace of learning, some children naturally learn faster but others do not. Slow learners make up about 13.6% of the total population and this group of children does not have any specific physical or external symptoms and, except in academic matters and complex mental activities where they may fail, they can act independently and succeed in other aspects of life.Storytelling, especially using ancient tales, plays an important role in strengthening children's cognitive and social skills. Late learners cannot learn complex material. They are usually anxious, have low self-esteem and poor attention skills. They have difficulty transferring what they have learned to practical situations or situations in everyday life. These students live in the present; that is, they are not forward-looking and do not have long-term goals. Late learners cannot progress at the same pace as regular students and are not able to learn everything that is expected of regular students. In fact, late learners do not master the content of the lessons during their time in school. Late learners cannot study at the level of progress that attentive students make. They have poor memory, their attention span is short, and they cannot focus on one subject for a long time. The aim of the present study is to develop a storytelling package based on ancient tales and examine its effect on the cognitive and social skills of slow-learning children. Therefore, since childhood relationships have a significant impact on adulthood and children's lack of desirable levels of personal skills cause numerous problems in their future, personal skills training is considered as prerequisite skills for formal education and skills of preparation for entering society. Given that the resources in this regard are limited and few, and in the existing studies, a single protocol and educational package based on storytelling for slow-learning children have not been found, therefore, investing in the future of the slow-learning child should be done by providing interventions that will increase his skills during his school years, especially in elementary school. Therefore, the main issue in this research is what are the characteristics of the storytelling package based on ancient stories? Does the package influence the increasing cognitive and social skills of slow-learning students in the first elementary school?
**Methods:** The research method was a mixed (qualitative-quantitative) one, with the qualitative method being through semi-structured interviews and the quantitative method being semi-experimental with a pre-test and post-test design with a control

**Keywords**
Storytelling Package,
Old Tales,
Cognitive Skills,
Social Skills,
Slow-Learning Children

Received: 01/03/2025
Published: 12/06/2025

[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

group. The statistical population in the qualitative section included university psychology professors, specialists and experts in the field of children's literature in Jahrom city, who were selected through purposive sampling and interviews to the saturation level of 10 people, and in the quantitative section, it included slow-learning students in the first grade of elementary school in Jahrom city, who were selected through purposive sampling with a sample size of 30 people. Storytelling package training based on ancient tales was implemented for 30 sessions for slow-learning students in the experimental group. The quantitative data collection tools included the Wechsler Intelligence Scale-V (WISC-V) and the Gresham and Elliot (1990) Social Skills Questionnaire. In the qualitative section, the coding method was based on coding the main themes and coding the sub-themes based on the stories extracted from the interview, and the multivariate analysis of covariance statistical method was used to analyze the data.

**Results:** Based on the analysis of information in the qualitative section, a storytelling package based on ancient tales was developed for slow-learning students in the first grade of elementary school, including: the development of cognitive skills and the development of social skills in 30 sessions. For the development of verbal skills, 5 stories (sub-topics) were selected over 10 sessions; for the development of cognitive skills, 5 stories over 10 sessions; and for the development of social skills, 5 stories over 10 sessions were selected based on the interviews conducted. Teaching a storytelling package based on ancient tales influenced improving the subscales of cognitive skills (verbal comprehension, visual-spatial, fluid reasoning, working memory, processing speed) and the subscales of social skills (self-control, empathy, assertiveness, cooperation) of slow-learning students in the first grade of elementary school.

**Conclusion:** Therefore, developing and teaching a storytelling package based on ancient tales effectively improved the cognitive and social skills of slow-learning elementary school children and can be used as an efficient approach to improving the capabilities of this group. Artistic activities such as storytelling and painting are mental-psychological interventions that activate the lower parts of the brain, which in turn plays a role in making the higher parts of the brain more effective. Storytelling creates complex interactions between different parts of the brain. Children also learn through storytelling to give new cognitive responses to situations and to function more adaptively in response to environmental changes. In fact, artistic activities such as storytelling and painting, by coordinating different parts of the brain, affect the children's executive functioning system and the inhibition system, allowing the child to better control his impulses and respond with higher reasoning ability and processing speed and more effectively in facing new situations.

**Conflicts of interest:** None
**Funding:** None

**Cite this article as**:
Rezaei Kouchi N, Kashani Vahid L, Asaseh M, Barzegar M. Designing a Storytelling Package Based on Ancient Tales and Investigating Its Effects on the Cognitive and Social Skills of Slow Learners. Razi J Med Sci. 2025(12 Jun);32.62.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

## مقدمه

طبق تعاریف به عمل آمده «دانش آموز دیرآموز مرزی، فردی است که از نظر هوشی براساس منحنی نرمال، در حد فاصل یک تا دو انحراف معیار پائین تر از میانگین بوده و از نظر یادگیری مهارت‌های تحصیلی، کندتر از همسالان دارای هوش متوسط عمل می کند و فاقد اشکالات اساسی در رفتارهای انطباقی است» (۱). به عبارت دیگر، دانش آموزان دیرآموز، دانش‌آموزانی هستند که بهره هوشی این افراد طبق پنجمین ویرایش راهنمای تشخیص و آماری اختلال‌های روانی (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) (DSM-5) (۲۰۲۲)، در حدود ۷۱ تا ۸۴ تعیین گردیده و تفاوت عمده و اصلی آن‌ها با گروه‌های دیگر کودکان عقب مانده ذهنی در این است که آن‌ها توانایی تحصیل در کنار دانش آموزان دیگر و در مدارس عادی را دارا هستند.

کودک دیرآموز کودکی است که یادگیری کمتری در مقایسه با همسن و سالانش دارد و معمولاً دچار سوء تفاهم هنگام یادگیری می‌شوند و نمی‌توانند چیزهای مختلف را سریع تر و به دقت یاد بگیرند. هر کودک سرعت مخصوص به خودش را برای یادگیری دارد؛ بعضی از کودکان طبیعتاً سریع‌تر یاد می‌گیرند، اما بعضی دیگر این گونه نیستند (۲). کودکان دیر آموز حدود ۱۳/۶ درصد کل جمعیت را تشکیل می‌دهند و این گروه از کودکان دارای هیچ گونه علامت جسمی یا ظاهری مشخصی نیستند و به جز در امور تحصیلی و فعالیت‌های پیچیده ذهنی که ممکن است با شکست مواجه شوند، در سایر امور زندگی می‌توانند مستقل عمل کرده و موفق شوند (۳).دانش آموزان دیرآموز نمی‌توانند مطالب پیچیده را یاد بگیرند، آن‌ها معمولاً مضطرب هستند، عزت نفس پایین و مهارت‌های توجهی ضعیفی دارند و در انتقال آموخته‌ها به شرایط عمل یا موقعیت‌های عملی زندگی روزمره مشکل دارند. این دانش آموزان در حال حاضر زندگی می‌کنند؛ یعنی آینده نگر نیستند و اهداف بلند مدتی ندارند. دانش آموزان دیرآموز نمی‌توانند پا به پای دانش‌آموزان عادی پیشرفت کنند و قادر نیستند همه چیزهایی را که از دانش آموزان عادی انتظار می‌رود یاد بگیرند (۴). در حقیقت، دانش آموزان دیرآموز در مدتی که در مدرسه هستند، بر محتوای دروس تسلط پیدا نمی‌کنند. دانش آموزان دیرآموز نمی‌توانند در حد پیشرفت‌های قابل توجه به تحصیل بپردازند، آن‌ها حافظه ضعیفی دارند، دامنه توجه‌شان کوتاه است و نمی‌توانند در مدت زمانی طولانی بر یک موضوع تمرکز کنند (۵).

یکی از مهارت‌های مهمی که کمبود آن کودکان دیرآموز را دچار مشکل می‌کند مهارت‌های اجتماعی است (۶). انتظارات اجتماعی توسط بسیاری از کودکان با مشاهده و صحبت با والدین، معلمان و همسالان و بدون آموزش برنامه‌ریزی شده، در قالب مهارت‌های اجتماعی آموخته می‌شوند. مهارت‌های اجتماعی رفتارهای آموخته شده اجتماعی در برگیرنده تعامل با دیگران هستند که افراد را قادر می کنند در موقعیت‌های اجتماعی کارکرد شایسته‌ای داشته باشند و کودکان دیرآموز به دلیل نقص در سیستم پردازش اطلاعات اجتماعی و مشکل در کارکردهای اجرایی از مهارت‌های اجتماعی مناسبی برخوردار نیستند (۷). رویکردهای مدرن برای آموزش مهارت‌های اجتماعی به دهه ۱۹۷۰ باز می‌گردد . هدف از مداخلات آموزشی مربوط به مهارت های اجتماعی، افزایش توانایی کودکان در استفاده از رفتارهای اجتماعی مناسبی است که فائق آمدن بر چالش های اجتماعی را ممکن می‌کنند و در این راستا نظریه یادگیری اسکینر و نظریه یادگیری اجتماعی (شناختی اجتماعی) بندورا بیشترین کمک را به آموزش این مهارت‌ها به کودکان مدرسه رو با توانایی تکلم کرده‌اند و اکتساب مهارت‌های اجتماعی، محور اصلی رشد اجتماعی، شکل‌گیری روابط اجتماعی، کیفیت و تعاملات اجتماعی، سازگاری اجتماعی و حتی سلامت روان کودکان به شمار می‌آید (۸). لذا، یکی از اهداف عمده آموزش و پرورش دانش آموزان دیرآموز، نیل به سازگاری اجتماعی و برقراری رابطه مفید و مؤثر با دیگران و پذیرش مسوولیت اجتماعی است؛ بنابراین آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان دیرآموز یک ضرورت است (۹).

ضعف در مهارت‌های شناختی از دیگر ویژگی‌های دانش‌آموزان دیرآموز است. این دانش آموزان هوش متوسط تا مرزی دارند و علاوه بر کاهش نمره هوشی، دانش آموزان دیرآموز دارای کنش‌های شناختی پایین و ضعیف در کلیه دروس نسبت به دانش آموزان هم



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

سن و سال خود هستند (۱۰). لذا، آن‌ها توانایی شناختی پایین‌تر از متوسط داشته و در تفکر انتزاعی، ابراز خویشتن، مهارت خواندن، یادگیری لغات و معانی، روان صحبت کردن، و تمرکز طولانی مدت دارای مشکل هستند (۱۱).

در مطالعات رضایی، حواد موتاب و ژولی (۱۲)، باقریان وهمکاران (۱۳) و کرولین وهمکاران (۱۴) قصه درمانی به (Narrative therapy) عنوان یک روش مداخله‌ای تاثیرگذار بر رشد مهارت‌های مهارت های کلامی، شناختی و اجتماعی کودکان، گزارش داده شد. قصه درمانی با رویکرد شناختی-رفتاری، بر بنیادهای روانی و فرایندهای شناختی ناشی از کسب تجربه و نقش فرایندهای شناختی در رفتار تأکید می کند. استفاده از قصه درمانی به مثابه یک فن درمانی فقط به درمان مشکلات روان‌شناختی کودکان منجر نمی شود، بلکه تغییر در زبان و ادبیات قصه های زندگی فرصت‌های جدیدی برای رفتار و تقویت هیجانات و افکار مثبت ایجاد می کند (۱۵). قصه درمانی یک ابزار عالی برای برقراری ارتباط می باشد، تقسیم ایده‌ها، تصاویر، و احساسات در حین انجام کار به رشد این مهارت ها کمک می کند. قصه جذابیت خاصی برای کودکان دارد و موجب علاقه آن ها به علت همانندسازی با قهرمان قصه، مزیت‌های نسبی زیادی در مقایسه با سایر روش‌های جهت تقویت هیجانات و افکار مثبت کودکان دارد. در قصه درمانی می‌توان اطلاعات مناسبی از ویژگی‌های شخصیت کودکان، توانایی‌های ذهنی، ویژگی‌های عاطفی، ناکامی‌ها، فشارها و تمایلات درونی کودک را باز شناخت، و کودک یاد می‌گیرد تا برای حل مشکلات از تفکر انعطاف‌پذیر و راه‌حل‌های ابتکاری استفاده کند و با آرامش بیشتری با مشکلات مواجه شود (۱۶).

از نظر متخصصان تربیتی، قصه دو هدف دارد: کاربرد اطلاعاتی قصه در باب جهان و فرهنگ، و کارکرد انتقالی در آموزش و یاد دادن شیوه‌های تفکر و عمل، که به دلیل همانندسازی فرد شنونده با شخصیت‌های قصه، تأثیرپذیری بسیاری اتفاق می‌افتد. کودک با شنیدن قصه، صحنه‌ها و اعمال را خلق کرده و با شخصیت‌های داستان همانندسازی می‌کند و این چالش‌های ذهنی بر رشد شناختی و اجتماعی کودک تأثیری مثبت دارد (۱۷).

لذا، از آنجا که ارتباطات دوران کودکی، تاثیر به سزایی در بزرگسالی دارد و عدم برخورداری کودکان از سطوح مطلوب مهارت‌های فردی باعث مشکلات عدیده در آینده وی می‌شود، آموزش مهارت‌های فردی به عنوان، مهارت های پیش نیاز برای آموزش رسمی و مهارت های آمادگی برای ورود به جامعه، محسوب می‌شوند. با توجه به اینکه منابع در این رابطه محدود و اندک می‌باشند و در مطالعات موجود یک پروتکل واحد و بسته آموزشی مبتنی بر قصه‌گویی برای کودکان دیرآموز یافت نشده است، از این رو، سرمایه گذاری برای آینده کودک دیرآموز باید با ارائه مداخله‌هایی که، به افزایش مهارت‌های وی در سال های تحصیل و به خصوص در دوره دبستان منتج می‌شود، انجام گیرد، بنابراین، مسئله اساسی در این تحقیق این است که بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن دارای چه ویژگی‌های است؟ آیا بسته مذکور بر افزایش مهارت‌های شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر دارد؟

## روش کار

روش پژوهش حاضر آمیخته (کیفی-کمی) استفاده بود. به‌منظور تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن، از روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان و اساتید روان‌شناسی دانشگاه استفاده و براساس نظرات آن‌ها از قصه‌های کتاب کلیله و دمنه برای تدوین بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن استفاده گردید و روش نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری در بخش کیفی کلیه اساتید روان‌شناسی دانشگاه (با شاخص‌های ورودی: عضو هیات علمی دانشگاه، دارای سابقه بیش از ۱۰ سال تدریس در دانشگاه، داشتن مدرک دکتری)، و متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان (با شاخص‌های ورودی: دارای سابقه بیش از ۱۰ سال کار



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

در حوزه ادبیات کودکان، داشتن مدرک کارشناسی ارشد ادبیات) بود. جامعه آماری در بخش کمی دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول (دانش‌آموزان نیاز به توجه خاص آموزشی) شهرستان جهرم که در سنجش بدو ورود مدرسه توسط اداره سنجش استثنایی استان فارس شناسایی و به اداره آموزش و پرورش شهرستان جهرم معرفی شده‌اند، بود. برای بخش کیفی پژوهش، مصاحبه با اساتید روانشناسی دانشگاه، متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان تا اشباع نظری داده‌ها ادامه یافت که با ۱۲ نفر مصاحبه‌ها در حد اشباع قرار گرفت. جهت انتخاب افراد برای مصاحبه از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. برای بخش کمی پژوهش، به روش نمونه‌گیری هدفمند حجم نمونه‌ای برابر با ۳۰ نفر از دانش‌آموزان دیرآموز (با شاخص‌های ورودی: رضایت کامل جهت شرکت در پژوهش، تشخیص مبنی بر دیرآموز بودن دانش آموز براساس اداره سنجش استثنایی استان فارس، عدم بهره‌گیری از هیچ‌گونه مداخله درمان روان‌شناختی طی ۶ ماه گذشته)، انتخاب و به صورت تصادفی در گروه آزمایش(۱۵ نفر) و گروه گواه (۱۵ نفر) تقسیم شدند. در بخش کیفی ابزار اندازه‌گیری مصاحبه نیمه‌ساختارمند استفاده شد و در بخش کیفی از دو پرسش نامه بشرح زیر استفاده شد:

***آزمون هوش وکسلر ۵ (WISC-V):*** از ترکیب ۲۱ خرده‌آزمون وکسلر ۵، علاوه‌بر ثبت نمره مقیاس کل هوش‌بهر، سیزده نمره شاخص نیز حاصل می‌شود که عبارتند از:

۵ شاخص اصلی (درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، شاخص سرعت پردازش)

۵ شاخص جانبی (استدلال کمی، حافظه فعال شنیداری، توانایی کلی، غیرکلامی، مهارت شناختی) ۳ شاخص مکمل (سرعت نام‌گذاری، ترجمه نماد و یادسپاری یادآوری).

در تست هوش وکسلر نگارش پنجم (WISC-V)، پنج حوزه توانایی شناختی اصلی (شاخص‌ها) مورد بررسی قرار می‌گیرد که عبارتند از:

۱. شاخص درک مطلب کلامی که به‌اختصار به آن VCI نیز می‌گویند.

۲. شاخص بصری- فضایی که به‌اختصار به آن VSI نیز می‌گویند.

۳. شاخص استدلال سیال که به‌اختصار به آن FRI نیز می‌گویند.

۴. شاخص حافظه فعال که به‌اختصار به آن WMI نیز می‌گویند.

۵. شاخص سرعت پردازش که به‌اختصار به آن PSI نیز می‌گویند.

***پرسش‌نامه مهارت‌های اجتماعی گرشام و الیوت SSRS (۱۹۹۰)(۱۸):*** این پرسش نامه توسط گرشام و الیوت در سال ۱۹۹۰ ساخته شده است (۱۸). این نسخه از پرسش نامه ویژه‌ی دانش‌آموزان است. پرسش نامه دارای ۲۷ سوال و چهار مؤلفه: خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری است. این پرسش نامه بر اساس مقیاس لیکرت سه درجه‌ای می‌باشد. گرشام و الیوت(۱۹۹۰)(۱۸) روایی همزمان را ۰/۵۴ و پایایی پرسش نامه را بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند.

***تهیه بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن:*** روش اجراء برای تهیه تدوین و اعتباریابی بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن به روش تحلیل مضمون و براساس مصاحبه با ۱۲ نفر از متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان و اساتید روان‌شناسی دانشگاه استفاده و براساس نظرات آن‌ها از قصه‌های کتاب کلیله و دمنه برای تدوین بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن استفاده گردید. برای تهیه بسته، ابتدا ۲۵ قصه از کتاب کلیله و دمنه انتخاب و پس از بررسی متخصصین، کارشناسان و اساتید ۱۵ قصه متناسب با مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی تشخیص داده شد و برای نهایی کردن بسته قصه‌گویی برگزیده شد. قصه‌های انتخابی از کتاب کلیله و دمنه بر اساس کدگذاری در جدول (۱) ارائه شده است.

در قسمت اجرای متغیر مستقل، در ابتدا با مراجعه به اداره سنجش استثنایی آموزش‌و پرورش استان



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

**جدول ۱-** کد گذاری مضامین اصلی، مضامین فرعی و کدهای مصاحبه شونده بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن براساس نظرات متخصصین و کارشناسان حوزه ادبیات کودکان و اساتید روان‌شناسی

| مضامین اصلی | مضامین فرعی | کدهای مصاحبه شونده |
|---|---|---|
| مهارت‌های کلامی | گربه حیله گر | ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | خرگوش پیر و فیل‌ها | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | مرد هیزم شکن | ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، |
| | دوستی خرس | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ |
| | کبوتر بی صبر | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| مهارت‌های شناختی | موش خوشبخت | ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | روباه فریبکار | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | الاغ ساده لوح | ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | موش و گربه | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | نیرنگ لاک پشت | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| مهارت‌های اجتماعی | دو گنجشک | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | قضاوت عجولانه | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲ |
| | قورباغه و مار | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲ |
| | دوستی دخترخاله‌خرسی | ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، |
| | خروس و روباه | ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲ |

فارس از بین دانش‌آموزان دیرآموز گروه سنی ۸ تا ۱۰ سال ۳۰ نفر انتخاب و با اجازه گرفتن از والدین‌شان از آن ها دعوت شد تا در پژوهش شرکت کنند. سپس دانش‌آموزان به صورت تصادفی ۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه گواه قرار گرفتند. قبل از شروع مداخلات درمانی، پرسش نامه‌های پژوهش را تکمیل کنند و سپس قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن که شامل ۱۵ قصه برای گروه آزمایش (در ۳۰ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای هفته‌ای ۲ بار) اجراء شد. بر این اساس، هر قصه ۲ بار و در هر هفته دو جلسه برای دانش‌آموزان گروه آزمایش اجراء شد. در هر جلسه بعد از خواندن قصه، در مورد قصه با دانش‌آموزان بحث و گفتگو صورت گرفت. پس از اتمام جلسات آموزشی مجدداً پرسش نامه‌های پژوهش برای دانش‌آموزان گروه آزمایش و گروه گواه اجراء شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل کواریانس چند متغیره استفاده شد.

## یافته‌ها

در جدول ۲ نتایج بررسی میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون و پس آزمون خرده‌مقیاس‌های آزمون هوش وکسلر دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه آورده شده است.

چنانکه در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات پیش آزمون خرده‌مقیاس‌های درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دلنش‌آموزان دو گروه آزمایش و گروه گواه تقریباً با هم برابر بوده اما، در نمرات پس آزمون خرده‌مقیاس‌های درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دانش‌آموزان میانگین نمرات گروه آزمایش بزرگتر از میانگین نمرات گروه گواه بوده است.

چنان‌که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات پیش آزمون خرده‌مقیاس‌های خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان دو گروه آزمایش و گروه گواه تقریباً با هم برابر بوده، اما در نمرات پس آزمون خرده‌مقیاس‌های خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان میانگین نمرات گروه آزمایش بزرگ تر از میانگین نمرات گروه گواه بوده است.

طبق نتایج جدول: اهداف اصلی (مضامین اصلی) بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای بهبود مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

**جدول ۲**- میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون و پس آزمون خرده‌مقیاس‌های آزمون هوش وکسلر دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه

| | | پیش آزمون | | پس آزمون | |
|---|---|---|---|---|---|
| متغیر وابسته | گروه | میانگین | انحراف معیار | میانگین | انحراف معیار |
| درک مطلب کلامی | آزمایش | ۵ | ۱/۱۳ | ۵/۷۳ | ۱/۵۷ |
| | گواه | ۵/۱۳ | ۱/۰۶ | ۵/۰۶ | ۱/۶۲ |
| بصری- فضایی | آزمایش | ۴/۷۳ | ۱/۰۳ | ۵/۰۶ | ۱/۵۷ |
| | گواه | ۴/۸۰ | ۱/۱۴ | ۴/۷۳ | ۱/۵۷ |
| استدلال سیال | آزمایش | ۴/۸۶ | ۱/۰۶ | ۵/۲۰ | ۱/۶۹ |
| | گواه | ۴/۴۰ | ۱/۲۹ | ۳/۹۳ | ۱/۹۴ |
| حافظه فعال | آزمایش | ۴/۷۳ | ۱/۸۳ | ۵/۳۳ | ۲/۳۵ |
| | گواه | ۴/۸۰ | ۲/۰۴ | ۴/۸۶ | ۲/۱۶ |
| سرعت پردازش | آزمایش | ۵/۲۶ | ۲/۲۱ | ۶/۱۳ | ۲/۶۶ |
| | گواه | ۵/۲۰ | ۲/۱۴ | ۵/۱۳ | ۲/۳۲ |

**جدول ۳**- میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون و پس آزمون خرده‌مقیاس‌های مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه

| | | پیش آزمون | | پس آزمون | |
|---|---|---|---|---|---|
| متغیر وابسته | گروه | میانگین | انحراف معیار | میانگین | انحراف معیار |
| خودکنترلی | آزمایش | ۸/۵۳ | ۱/۷۶ | ۹/۸۶ | ۲/۸۷ |
| | گواه | ۸/۲۰ | ۱/۸۲ | ۸/۲۶ | ۲/۶۳ |
| همدلی | آزمایش | ۹/۲۰ | ۲/۳۰ | ۱۱/۲۶ | ۳/۸۲ |
| | گواه | ۹/۳۳ | ۲/۴۱ | ۹/۴۰ | ۲/۸۴ |
| ابراز وجود | آزمایش | ۸/۷۳ | ۲/۵۲ | ۹/۵۳ | ۳/۰۹ |
| | گواه | ۸/۶۰ | ۲/۶۹ | ۸/۶۰ | ۳/۱۳ |
| همکاری | آزمایش | ۹/۹۳ | ۲/۷۸ | ۱۱/۱۳ | ۴/۲۵ |
| | گواه | ۹/۸۶ | ۳/۰۲ | ۹/۹۳ | ۳/۳۲ |

دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول شامل: رشد مهارت‌های کلامی، رشد مهارت‌های شناختی، و رشد مهارت‌های اجتماعی در ۳۰ جلسه تدوین شد. برای رشد مهارت‌های کلامی ۵ قصه (مضامین فرعی): گربه حیله‌گر، خرگوش پیر و فیل‌ها، مرد هیزم شکن، دوستی خرس، و کبوتر بی صبر طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های شناختی ۵ قصه: موش خوشبخت، روباه فریبکار، الاغ ساده لوح، موش و گربه، و نیرنگ لاک پشت طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های اجتماعی ۵ قصه: دو گنجشک، قضاوت عجولانه، قورباغه و مار، دوستی دخترخاله‌خرسی، و خروس و روباه طی ۱۰ جلسه براساس مصاحبه انجام شده، انتخاب شد.

برای اعتباریابی برنامه مداخلاتی از روش کنش متقابل سه گانه و مثلث سازی بررسی کننده (سه گروه اساتید روانشناسی دانشگاه، اساتید ادبیات فارسی و درمانگران حوزه قصه‌گویی) استفاده شد. متخصصان منتخب در سه گروه پرسش‌نامه پنج سؤالی که در جدول (۵) مطرح شده است را بر اساس محتوای جلسات تکمیل کردند.

سه گروه متخصصان انتخاب شده نظرات خود را بر اساس پرسش‌نامه مربوط به محتوای جلسات که به صورت لیکرتی و ده درجه‌ای نمره گذاری شده بود مشخص کردند که نتایج آن در جدول (۶) ارائه شده است. پس از جمع‌بندی و تحلیل داده‌ها، بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز اعتباریابی شد. از ضریب پایایی آزمون‌های وابسته به ملاک و روش درصد توافق برای تعیین پایایی استفاده شد.

بر اساس یافته‌های جدول ۶ میانگین توافق نمرات



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

**جدول ٤-** نتایج مربوط به بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای بهبود مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز

| جلسه | هدف (مضامین اصلی) | قصه‌های کهن (مضامین فرعی) |
|---|---|---|
| اول | رشد مهارت‌های کلامی | گربه حیله‌گر |
| دوم | رشد مهارت‌های کلامی | گربه حیله‌گر |
| سوم | رشد مهارت‌های کلامی | خرگوش پیر و فیل‌ها |
| چهارم | رشد مهارت‌های کلامی | خرگوش پیر و فیل‌ها |
| پنجم | رشد مهارت‌های کلامی | مرد هیزم شکن |
| ششم | رشد مهارت‌های کلامی | مرد هیزم شکن |
| هفتم | رشد مهارت‌های کلامی | دوستی خرس |
| هشتم | رشد مهارت‌های کلامی | دوستی خرس |
| نهم | رشد مهارت‌های کلامی | کبوتر بی صبر |
| دهم | رشد مهارت‌های کلامی | کبوتر بی صبر |
| یازدهم | رشد مهارت‌های شناختی | موش خوشبخت |
| دوازدهم | رشد مهارت‌های شناختی | موش خوشبخت |
| سیزدهم | رشد مهارت‌های شناختی | روباه فریبکار |
| چهاردهم | رشد مهارت‌های شناختی | روباه فریبکار |
| پانزدهم | رشد مهارت‌های شناختی | الاغ ساده لوح |
| شانزدهم | رشد مهارت‌های شناختی | الاغ ساده لوح |
| هفدهم | رشد مهارت‌های شناختی | موش و گربه |
| هیجدهم | رشد مهارت‌های شناختی | موش و گربه |
| نوزدهم | رشد مهارت‌های شناختی | نیرنگ لاک پشت |
| بیستم | رشد مهارت‌های شناختی | نیرنگ لاک پشت |
| بیست و یکم | رشد مهارت‌های اجتماعی | دو گنجشک |
| بیست و دوم | رشد مهارت‌های اجتماعی | دو گنجشک |
| بیست و سوم | رشد مهارت‌های اجتماعی | قضاوت عجولانه |
| بیست و چهارم | رشد مهارت‌های اجتماعی | قضاوت عجولانه |
| بیست و پنجم | رشد مهارت‌های اجتماعی | قورباغه و مار |
| بیست و ششم | رشد مهارت‌های اجتماعی | قورباغه و مار |
| بیست و هفتم | رشد مهارت‌های اجتماعی | دوستی دخترخاله‌خرسی |
| بیست و هشتم | رشد مهارت‌های اجتماعی | دوستی دخترخاله‌خرسی |
| بیست و نهم | رشد مهارت‌های اجتماعی | خروس و روباه |
| سی ام | رشد مهارت‌های اجتماعی | خروس و روباه |

متخصصان در مورد همه جلسات بیشتر از ۸ بود. این اعداد برای تعیین ضریب پایایی بر حسب درصد در جدول بالا گزارش شده اند. میانگین کلی نمرات توافق متخصصان درباره محتوای نهایی جلسات ۹/۱۸ از ۱۰ است؛ یعنی درصد توافق متخصصان درباره محتوای نهایی جلسات برابر با ۹۲ درصد به دست آمد که بیانگر پایایی بالای بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز است.

ضریب نسبی روایی محتوایی یا CVR ( Content Validity Ratio) توسط لاوشه (۱۹۸۶)(۱۹) طراحی شده است و نمره قابل قبول برای شاخصCVR ۰/۸۵ می‌باشد. این شاخص نسبتی از کل آیتم هایی است که روایی محتوای آن‌ها مورد تأیید قرار گرفت؛ یعنی این شاخص، نسبتی از آیتم‌هایی در یک ابزار است که توسط متخصصان یا خبرگان، نمره ۳ یا ۴ کسب کردند. ضرایب نسبی و شاخص روایی محتوایی هر جلسه برنامه و کل برنامه یا جلسات در جدول (۷) ارائه شده است.

با توجه به یافته‌های جدول ۷ ضریب نسبی روایی محتوایی و متوسط شاخص روایی محتوایی کل جلسات



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

**جدول ۵-** پرسش‌نامه مربوط به محتوای هر جلسه به منظور اعتباریابی محتوای جلسات

| |
|---|
| ۱-آیا هدف و محتوای قصه‌های هر جلسه با هم ارتباط دارند؟ |
| کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد |
| ۲-آیا محتوای قصه‌های کهن هر جلسه به گونه‌ای روشن و ساده بیان شده است؟ |
| کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد |
| ۳-آیا قصه‌های تدوین شده در هر جلسه برای بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن مناسب است؟ |
| کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد |
| ۴-آیا قصه‌های تدوین شده در هر جلسه برای بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز، درست و بخوبی تدوین شده است؟ |
| کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد |
| ۵-آیا تکرار هر قصه در دو جلسه برای تاثیرگذاری بر دانش‌آموزان دیرآموز، مناسب است؟ |
| کم ۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰ زیاد |

**جدول ٦-** نتایج درجه بندی نظر متخصصان برای تعیین درصد توافق بین آن‌ها یا تعیین پایایی جلسات

| گروه | تعداد | جلسات | | |
|---|---|---|---|---|
| | | اول تا دهم (رشد مهارت‌های کلامی) | یازدهم تا بیستم (رشد مهارت‌های شناختی) | بیست و یکم تا سی‌ام (رشد مهارت‌های اجتماعی) |
| | | نمره هر جلسه از ۱ تا ۱۰ | | |
| اساتید روان‌شناسی | ۱ | ۸ | ۱۰ | ۹ |
| | ۲ | ۹ | ۸ | ۹ |
| | ۳ | ۱۰ | ۱۰ | ۸ |
| اساتید ادبیات فارسی | ۱ | ۱۰ | ۹ | ۱۰ |
| | ۲ | ۹ | ۹ | ۹ |
| | ۳ | ۹ | ۱۰ | ۹ |
| درمانگران حوزه قصه‌گویی | ۱ | ۱۰ | ۹ | ۱۰ |
| | ۲ | ۱۰ | ۸ | ۸ |
| | ۳ | ۱۰ | ۸ | ۱۰ |
| میانگین | | ۹/۴۴ | ۹ | ۹/۱۱ |
| ضریب پایایی | | ۰/۹۴ | ۰/۹۰ | ۰/۹۱ |
| میانگین کل | | | ۹/۱۸ | |
| ضریب پایایی کل | | | ۰/۹۲ | |

به ترتیب برابر با ۰/۸۹ و ۰/۹۴ بود. بر این اساس که هر چه ضریب روایی به یک نزدیک تر باشد، روایی بیشتر است. بنابراین، بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز روایی بالایی دارد. قبل از ارائه نتایج تحلیل آزمون تحلیل کواریانس، پیش فرض‌های آزمون‌های پارامتریک مورد سنجش قرار گرفت. بر همین اساس نتایج آزمون شاپیرو ویلک بیانگر آن بود که پیش فرض نرمال بودن توزیع نمونه‌ای داده‌ها در متغیر مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های شناختی در گروه‌های آزمایش و گواه در مراحل پیش آزمون و پس آزمون برقرار است (P>۰/۰۵). پیش فرض همگنی واریانس نیز توسط آزمون ام باکس و لوین مورد سنجش قرار گرفت که نتایج آن معنادار نبود که این یافته نشان می‌داد پیش فرض همگنی واریانس‌ها در دو متغیر مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های شناختی رعایت شده است (P>۰/۰۵). نتایج بررسی مفروضه همگنی شیب رگرسیون (عدم وجود تعامل بین اثر پیش آزمون و متغیر مستقل) تایید شد. بنابراین، فرضیه همگنی شیب رگرسیون تأیید و همچنین رابطه خطی متغیرهای وابسته برای اثرات تعامل درون گروهی (لامبدای ویلکز)



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]
[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

**جدول ۷**- نتایج درجه‌بندی نظر متخصصان برای تعیین روایی محتوایی جلسات

| جلسات | هدف | CVR | I-CVI | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | ارتباط | وضوح | سادگی | کل آیتم | تفسیر |
| اول و دوم | رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز به واسطه قصه گربه حیله گر | ۰/۹۰ | ۰/۹۸ | ۰/۹۵ | ۰/۹۱ | ۰/۹۶ | مناسب |
| سوم و چهارم | رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه خرگوش پیر و فیل‌ها | ۰/۹۲ | ۰/۹۴ | ۰/۹۷ | ۰/۹۸ | ۰/۹۲ | مناسب |
| پنجم و ششم | رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه مرد هیزم شکن | ۰/۸۷ | ۰/۹۶ | ۰/۹۳ | ۰/۹۶ | ۰/۹۶ | مناسب |
| هفتم و هشتم | رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه دوستی خرس | ۰/۸۸ | ۰/۹۸ | ۰/۹۲ | ۰/۹۳ | ۰/۹۱ | مناسب |
| نهم و دهم | رشد مهارت‌های کلامی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه کبوتر بی صبر | ۰/۹۴ | ۰/۹۷ | ۰/۹۴ | ۰/۹۵ | ۰/۹۵ | مناسب |
| یازدهم و دوازدهم | رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه موش خوشبخت | ۰/۸۶ | ۰/۹۶ | ۰/۹۶ | ۰/۹۰ | ۰/۹۴ | مناسب |
| سیزدهم و چهاردهم | رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز به‌واسطه قصه روباه فریبکار | ۰/۸۹ | ۰/۹۸ | ۰/۹۸ | ۰/۹۵ | ۰/۹۴ | مناسب |
| پانزدهم و شانزدهم | رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه الاغ ساده لوح | ۰/۹۲ | ۰/۹۷ | ۰/۹۸ | ۰/۹۵ | ۰/۹۶ | مناسب |
| هفدهم و هیجدهم | رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه موش و گربه | ۰/۸۹ | ۰/۹۶ | ۰/۹۵ | ۰/۹۱ | ۰/۹۳ | مناسب |
| نوزدهم و بیستم | رشد مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه نیرنگ لاک پشت | ۰/۹۰ | ۰/۹۸ | ۰/۹۵ | ۰/۹۱ | ۰/۹۶ | مناسب |
| بیست یکم و بیست دوم | رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه دو گنجشک | ۰/۹۲ | ۰/۹۴ | ۰/۹۷ | ۰/۹۸ | ۰/۹۲ | مناسب |
| بیست سوم و بیست چهارم | رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه قضاوت عجولانه | ۰/۹۶ | ۰/۹۲ | ۰/۹۳ | ۰/۹۶ | ۰/۹۶ | مناسب |
| بیست پنجم و بیست ششم | رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه قورباغه و مار | ۰/۸۸ | ۰/۹۸ | ۰/۹۲ | ۰/۹۳ | ۰/۹۱ | مناسب |
| بیست هفتم و بیست هشتم | رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه دوستی دخترخاله‌خرسی | ۰/۹۴ | ۰/۹۷ | ۰/۹۴ | ۰/۹۵ | ۰/۹۵ | مناسب |
| بیست نهم و سی‌ام | رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز بواسطه قصه خروس و روباه | ۰/۹۵ | ۰/۹۷ | ۰/۹۲ | ۰/۹۲ | ۰/۹۶ | مناسب |
| | ضریب نسبی روایی محتوایی کل جلسات (S-CVR/Ave) | ۰/۸۹ | | | | | |
| | متوسط شاخص روایی محتوایی کل جلسات (S-CVI/Ave) | | | | | ۰/۹۴ | مناسب |

نیز تفاوت معناداری را نشان داده است.

نتایج جدول ۸، F مشاهده شده در سطح α=۰/۰۵ تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات پس آزمون مولفه‌های درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش در دلنش‌آموزان دیرآموز گروه آزمایش و گواه نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان اذعان داشت، آموزش بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر بهبود درک مطلب کلامی، بصری- فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر داشته است.

نتایج جدول ۹، F مشاهده شده در سطح α=۰/۰۵ تفاوت معناداری را بین میانگین نمرات پس آزمون مولفه‌های خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

**جدول ۸**- نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیره (مانکوا) نمرات اثربخشی بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر مؤلفه‌های مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول

| متغیر | منابع تغییرات | مجموع مجذورات | درجه آزادی | میانگین مجذورات | مقدار F | سطح معناداری | اندازه اثر | توان آماری |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| گروه | درک مطلب کلامی | ۴/۱۵ | ۱ | ۴/۱۵ | ۸/۲۴ | ۰/۰۰۹ | ۰/۲۶ | ۰/۷۸ |
| | بصری- فضایی | ۱/۰۱ | ۱ | ۱/۰۱ | ۵/۲۶ | ۰/۰۳ | ۰/۱۸ | ۰/۵۹ |
| | استدلال سیال | ۶/۱۳ | ۱ | ۶/۱۳ | ۷/۵۸ | ۰/۰۱ | ۰/۲۴ | ۰/۷۵ |
| | حافظه فعال | ۱/۸۵ | ۱ | ۱/۸۵ | ۴/۵۹ | ۰/۰۴ | ۰/۱۶ | ۰/۵۳ |
| | سرعت پردازش | ۴/۷۸ | ۱ | ۴/۷۸ | ۵/۲۶ | ۰/۰۳ | ۰/۱۸ | ۰/۵۹ |

**جدول ۹**- نتایج تحلیل کواریانس چندمتغیره(مانکوا) نمرات اثربخشی بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول

| متغیر | منابع تغییرات | مجموع مجذورات | درجه آزادی | میانگین مجذورات | مقدار F | سطح معناداری | اندازه اثر | توان آماری |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| گروه | خودکنترلی | ۱۴ | ۱ | ۱۴ | ۱۰/۷۵ | ۰/۰۰۳ | ۰/۳۰ | ۰/۸۸ |
| | همدلی | ۲۴/۰۶ | ۱ | ۲۴/۰۶ | ۴/۵۹ | ۰/۰۴ | ۰/۱۶ | ۰/۵۳ |
| | ابراز وجود | ۵/۳۵ | ۱ | ۵/۳۵ | ۸/۶۰ | ۰/۰۰۷ | ۰/۲۶ | ۰/۸۰ |
| | همکاری | ۱۲/۵۶ | ۱ | ۱۲/۵۶ | ۶/۹۱ | ۰/۰۱ | ۰/۲۲ | ۰/۷۱ |

در دانش‌آموزان دیرآموز گروه آزمایش و گواه نشان می‌دهد. بنابراین می‌توان اذعان داشت، آموزش بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر بهبود خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر داشته است. براساس مقادیر حاصل از اندازه اثر، تغییرات ایجاد شده در متغیر خودکنترلی ۳۰ درصد، همدلی ۱۶ درصد، ابراز وجود ۲۶ درصد، و همکاری ۲۲ درصد تحت تاثیر بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بوده است.

## بحث

هدف پژوهش حاضر تدوین بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن و بررسی تأثیر آن بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی کودکان دیرآموز می‌باشد. بحث در مورد ویژگی‌های بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای بهبود مهارت‌های شناختی و اجتماعی دانش‌آموزان دیرآموز دوره ابتدایی اول نشان داد، اهداف اصلی(مضامین اصلی) بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای بهبود مهارت‌های شناختی و اجتماعی دلنش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی لبتدایی اول شامل: رشد مهارت‌های کلامی، رشد مهارت‌های شناختی، و رشد مهارت‌های اجتماعی در ۳۰ جلسه تدوین شد. برای رشد مهارت‌های کلامی ۵ قصه (مضامین فرعی): گربه حیله‌گر، خرگوش پیر و فیل‌ها، مرد هیزم شکن، دوستی خرس، و کبوتر بی صبر طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های شناختی ۵ قصه: موش خوشبخت، روباه فریبکار، الاغ ساده لوح، موش و گربه، و نیرنگ لاک پشت طی ۱۰ جلسه؛ برای رشد مهارت‌های اجتماعی ۵ قصه: دو گنجشک، قضاوت عجولانه، قورباغه و مار، دوستی دخترخاله‌خرسی، و خروس و روباه طی ۱۰ جلسه براساس مصاحبه انجام شده، انتخاب شد.

میانگین توافق نمرات متخصصان در مورد همه جلسات بیشتر از ۸ بود. این اعداد برای تعیین ضریب پایایی بر حسب درصد در جدول بالا گزارش شده‌اند. میانگین کلی نمرات توافق متخصصان درباره محتوای نهایی جلسات ۹/۱۸ از ۱۰ است؛ یعنی درصد توافق متخصصان درباره محتوای نهایی جلسات برابر با ۹۲ درصد به دست آمد که بیانگر پایایی بالای بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز است. ضریب نسبی روایی محتوایی و متوسط شاخص روایی محتوایی کل جلسات به ترتیب برابر با ۰/۸۹ و ۰/۹۴ بود. بر این اساس که هر چه ضریب



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

روایی به یک نزدیک تر باشد روایی بیشتر است. بنابراین، بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای دانش‌آموزان دیرآموز روایی بالایی دارد.

در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت قصه درمانی یک ابزار عالی برای برقراری ارتباط می باشد. تقسیم ایده ها، تصاویر، و احساسات در حین انجام کار به رشد این مهارت ها کمک می کند (۲۰). قصه جذابیت خاصی برای کودکان دارد و موجب علاقه آن ها به علت همانندسازی با قهرمان قصه، مزیت های نسبی زیادی در مقایسه با سایر روش های جهت تقویت هیجانات و افکار مثبت کودکان دارد (۱۵). در قصه درمانی می توان اطلاعات مناسبی از ویژگی‌های شخصیت کودکان، تولنایی های ذهنی، ویژگی‌های عاطفی، ناکامی‌ها، فشارها و تمایلات درونی کودک را باز شناخت، و کودک یاد می‌گیرد تا برای حل مشکلات از تفکر انعطاف‌پذیر و راه حل های ابتکاری استفاده کند و با آرامش بیشتری با مشکلات مواجه شود (۱۶). نتایج پژوهش کمیلیری و همکاران(۲۰) نشان می‌دهد که قصه درمانی موجب کاهش مشکلات رفتاری و هیجانی و افزایش مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان می شود. پژوهش نیازمند (۲۱) حاکی از اثربخشی قصه درمانی بر کاهش حساسیت اضطرابی، هیجانات منفی و بهبود عملکرد شناختی است. براین اساس، قصه‌گویی می‌تواند به علت همانندسازی که کودکان با قهرمان قصه می‌کنند، در بهبود مهارت‌های کلامی، شناختی و اجتماعی کودکان تاثیرگذار باشد.

پژوهشگر با آگاهی از اینکه قصه در عین اینکه وسیله سرگرمی است، جنبه آموزندگی و سازندگی نیز دارد و در بسیاری از موارد اشتغال کودک به قصه موجب تقویت مهارت‌های شناختی و اجتماعی شده و با بحث و گفتگو در مورد قصه، مهارت‌های کلامی را نیز تقویت می‌کند، کودکان در خلال قصه به مفاهیم ذهنی جدیدی دسترسی پیدا می‌کنند و مهارت های بیشتر و بهتری را کسب می‌کنند و به وسیله قصه کودک احساسات و ارتباطات بیرونی‌اش را بیان کند و همچنین موجب توسعه تمایلات، مهارت های شناختی و اجتماعی و افزایش سازگاری کودک با محیط اطرافش می‌شود. اقدام به تدوین و اعتباریابی بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای برای دانش‌آموزان دیرآموز، از طریق روش کیفی و مصاحبه عمیق نموده که علاوه بر به دست آوردن ویژگی های دقیق برای بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن، اعتباریابی مناسبی را نیز برای بسته به دست آورد و یک بسته علمی دقیق برای درمانگران حوزه کودکان تهیه کند.

با توجه به اینکه چنین بسته‌ای برای اولین بار در کشور تهیه، تدوین و اعتباریابی شده است. لذا، با در اختیار داشتن چنین بسته‌ای مدون، جامع، ساده، کاربردی و معتبر در کشور و استفاده مناسب از آن در سطحی وسیع می‌تواند بدون داشتن دغدغه‌های فرهنگی در خصوص محتوای آن برای درمانگران، متولیان و دست‌اندرکاران امور برای دانش‌آموزان دیرآموز، موجبات ارتقاء توانایی استفاده از قصه درمانی را در بین کودکان کشور به عنوان آینده‌سازان این مرز و بوم کهن فراهم آورده و به دنبال آن رشد و شکوفایی کشور در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را به دنبال داشته باشد.

یافته‌ها نشان داد آموزش بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن بر بهبود درک مطلب کلامی، بصری-فضایی، استدلال سیال، حافظه فعال، و سرعت پردازش دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر داشته است. یافته‌های پژوهش حاضر در راستای نتایج پژوهش عظیمی و آروند (۲۲)، نیازمند (۲۱)، در تحقیق کرولین و همکاران (۱۴)، و بالدیوالا و کاناکیا (۲۳) قرار دارد.

در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت، براساس نظریه‌های متعددی مانند نظریه رشد شناختی و حل مسئله پولیا (Polyai) و نظریه حل مسئله دیوئی (Dewey)، کودکان در برخورد با موقعیت‌های جدید متناسب با فرهنگ، به منظور برقراری ارتباط با دیگران یک چارچوب مشترک شناختی تدوین می‌کنند و می‌توانند تفسیر بهتری از موقعیت‌های چندگانه شناختی به دست آورد (۲۴). در این میان، گستره ادبیات، به عنوان حوزه ای ارزشمند در فرهنگ ایرانی



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

می تواند فضـــایی پربار را در اختیار پژوهشـــگران قرار دهد تا بر اساس کنکاش در این گستره به شناسایی و کشـــف ابعاد مفاهیم و ســـازه‌های روان‌شـــناختی و جامعه‌شناختی در زندگی امروز بپردازند. بر این اساس، توجه به این موضـوع، پژوهشـگر را بر آن داشـت که با تمرکز بر کتاب کلیله و دمنه به عنوان اثری شاخص در زمینـه آموزش مهارت‌های شـــناختی به کودکان، به شناسایی مولفه‌های اساسی حل مسئله شناختی مبتنی بر بافت فرهنگی ایرانی بپردازد. در حقیقت، داستان‌های کلیله و دمنه از مهم‌ترین ابزار جهت تربیت اجتماعی و شناختی است و ارتباط اجتماعی، شناختی و اخلاقی و گفتگو در داســـتان اتفاق می‌افتد و کودکان در یک چارچوب خاص فکری قرار می‌دهد. از این رو، این بستر و ظرفیت زیادی برای رشد شـناختی و اجتماعی خاص دارد. به واسطه داستان ها، کودکان تفکر خود را بر پایه استدلال صحیح و منطق بنا نهاده، در برخورد با دنیای پیرامون خویش با اندیشـــه‌ای جامع و عمیق، جوانب مختلف امور را بررســـی نموده و از انعطـاف‌پـذیری شـــناختی و اســـتدلال‌گری بالایی در مواجه با مســـائل زندگی برخوردار خواهند شد.

یافته‌ها نشـان داد، آموزش بسـته‌ی قصـه‌گویی مبتنی بر قصـــه‌های کهن بر بهبود خودکنترلی، همدلی، ابراز وجود، و همکاری دانش‌آموزان دیرآموز دوره‌ی ابتدایی اول تاثیر داشـــته اســـت. یافته‌های پژوهش حاضـــر در راســـتای نتـایج پژوهش واحـدی و همکـاران (۲۵)، کمیلیری و همکاران (۲۰)، و بللدیوالا و کلناکیا (۲۳) قرار دارد.

در تبیین یـافتـه‌هـای پژوهش می‌توان گفـت، در قصـه‌گویی مبتنی بر قصـه‌های کلیله و دمنه، پژوهشـگر بـر روی دانـش‌آمـوزان گـروه آزمـایـش انـجـام داد؛ مهارت‌هایی مانند دوســـت داشـــتن دیگران، احترام به دیگران، محبت کردن، مهربانی و... طی قصه به کودکان آموزش داده شـــد. در جلســـات آموزشـــی کودکان با نام‌گذاری مشـکلات قصـه و ارائه راه حل با مشـکلات این‌گونه رفتارها آشـنا شـدند و داسـتان حیوان خوب-حیوان بد برای کودکان تعریف شـد و خود کودکان نیز داستان‌های خود را در این راستا بیان کردند. مشارکت در روند قصـه، بیان قصـه و خاطرات مشـابه به کودکان فرصـت آموزش و درونی‌سـازی داد که این امر منجر به کـاهش رفتـارهـای غیراجتمـاعی و تقویـت مهـارت‌هـای اجتماعی در کودکان طی جلسات آموزشی فراهم نمود. در واقع، اثرگذاری قصـــه‌گویی در بهبود مهارت‌های اجتماعی و کنترل هیجانات منفی به واســـطه تســـهیل کننـدگی در گســـترش میزان ارتبـاط بین کودکـان بـا یکـدیگـر و بـا درمـانـگـر، افـزایـش صـــمـیـمـیـت، خودآشکارسازی، بی پرده گویی، و کشف استعدادها و نقاط ضعف کودکان در یک رابطه مبتنی بر بازگو کردن قصـــه اســـت. زمانی که این فرایند در قالب گروه قرار بگیرد، اثربخشی آن بیشتر خواهد شد و سطح ارتباط اجتماعی کودکان را بهبود می‌بخشد و اهداف مشترک بر موقعیت‌ها و حیطه‌های عملکرد شخصی مانند تعامل با دیگر افراد تأثیر می گذارد.

در تبیینی دیگر، فعالیت هنری مانند قصه مداخله‌ای ذهنی- روانی اسـت و موجب فعال شـدن قسـمت‌های پایینی مغز شده (۱۵)، که به نوبه خود در مؤثرتر کردن عملکرد قسـمت‌های بالاتر مغز نقش دارد و بازگو کردن قصه تعامل های پیچیده ای را بین قسمت های مختلف مغز ایجاد می کند (۱۷).

## محدودیت‌ها

از محدودیت‌های پژوهش حاضر، کوچک بودن نمونه آماری و اجرا شدن آن در یک شهر خاص(جهرم)، لازم است که در تعمیم نتایج پژوهش با احتیاط عمل کرد و به تشـــلبه موقعیتی و تفاوت‌های فرهنگی توجه نمود. همچنین، به دلیل محدودیت‌های زمانی پژوهشـــگر، امکان بررســـی تداوم تاثیر نتایج در بلندمدت (اجرای آزمون پیگیری) وجود نداشت.

## پیشنهادات

براســـاس پیشـــنهادهای کاربردی، یافته‌های این پژوهش می‌تولند اطلاعات مفیدی را برای مشـــاوران و روانشناسان درمانگر فراهم آورد تا با استفاده از بسته‌ی قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن، به درمان مشکلات رفتاری کودکان اقدام کنند. همچنین، مربیان مهد



[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

کودک از بسته قصه‌گویی مبتنی بر قصه‌های کهن برای تقویت مهارت های کلامی، شـــناختی و اجتماعی کودکان استفاده کنند.

## نتیجه‌گیری

کودکان از طریق قصه یاد می‌گیرند پاسخ شناختی جدیدی به موقعیت‌ها بدهند و بر روی تغییرات محیطی عملکرد سازگارانه‌تری داشته باشند. در واقع، فعالیت هنری مانند قصه با هماهنگ کردن قسمت‌های مختلف مغز بر ســـیســـتم عملکرد اجرایی کودکان و همچنین سیستم بازداری تأثیر گذاشته و موجب می شـــود که کودک بهتر بتولند تکانه‌های خود را کنترل کند و با توانایی استدلال‌گری و سرعت پردازش بالاتر و مؤثرتری در مواجه با موقعیت‌های جدید پاسخ دهد.


## تقدیر و تشکر

نویسندگان مراتب تشکر خود را از همه کسانی که با نقد و مشـــورت در تکمیل این پژوهش مؤثر بوده‌اند، اعلام می‌دارند


## ملاحظات اخلاقی

بـه منظور رعـایـت ملاحظـات اخلاقی در پژوهش حاضر، به دانش‌آموزان و والدین آن‌ها توضیح داده شد که آن‌ها در یک پژوهش روان‌شناسی شرکت می‌کنند. . به آن‌ها این اطمینان داده شـد که اطلاعات مرتبط با ایشـان به صـورت محرمانه باقی خواهد ماند و نتایج به صورت گروهی بررسی می‌شود و هر زمان که بخواهند می‌توانند از ادامه کار انصراف دهند.

## مشارکت نویسندگان

نرجس رضائی کوچی، طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا و تحلیل مطالب، ارسـال و اصـلاحات مقاله؛ مریم اســـاســـه و لیلا کاشـــانی وحید همکاری در طراحی چارچوب کلی، انتخاب رویکردها و بررسی نهایی؛ مریم برزگر مقایسه رویکردها و نتیجه‌گیری؛ همه نویسندگان نســـخه نهایی مقاله را مورد بررســـی قرار داده و تائید نموده‌اند.

## References


1. Barry LM, Burlew SB. Using social stories to teach children's choice and play skills to autism. Focus on autism and Other Developmental Disabilities. 2019;19(1): 45-51.
2. Singh R. Intellectual Ability and Subjective Well-Being of Slow Learner: A Case Study with Academic and Behavioral Intervention. International Journal of Indian Psychology. 2024;12(2), 3036-3045.
3. Nareshkannan J, Shelvam P. Effect of physical exercises on flexibility and reaction time among special children. Int J Phys Educ Sports Health. 2021;8(3):236–8.
4. Lee SY, Cheon KA. Epidemiology and Diagnosis of Slow Learners (Borderline Intellectual Functioning). Soa Chongsonyon Chongsin Uihak. 2024 Jul 1;35(3):175-180.
5. Matthys W, Schutter D. Improving our understanding of impaired social problem-solving in children and adolescents with conduct problems: implications for cognitive behavioral therapy. Clin Child Fam Psychol Rev. 2022; 25(3): 552-72.
6. Ma Y, Wang L, Li M, Wang T. Meta-analysis of the effects of exercise programs in improving the balance ability of children with intellectual disabilities. J Intell Dev Disabil. 2019;45(2):144–54.
7. Wergeland G, Riise EN, Ost L. Cognitive behavior therapy for internalizing disorders in children and adolescents in routine clinical care: A systematic review and meta-analysis. Clin Psychol Rev. 2021; 83: 1-10.
8. Davey CG, McGorry PD. Early intervention for depression in young people: a blind spot in mental health care. Psychiatry. 2019; 6(3): 267-72.
9. Lorfino F, Scott EM, Carpenter JS, Cross S, Hermens DF. Clinical stage transitions in person aged 12 to 25years presenting to early intervention mental health services with anxiety, mood and psychotic disorders. Original Investigation. 2019; 76(11): 1167-75.
10. Heemskerk CHHM, Roebers CM. Speed and Accuracy Training Affects Young Children's Cognitive Control. Journal of Cognition and Development. 2024; 25(5): 643–666.
11. Membride H. Mental health: early intervention and prevention in children and young people. Br J Nurs. 2019;25(10): 552-7.
12. Rezaei F, Havad Motab M, Jouli Z. The effectiveness of combining movement and storytelling on motor skills and anxiety in children with developmental coordination disorder during quarantine. Motor Behav. 2014;14(48):83-104.
13. Bagherian H, Zare A, Golmohammadian M. The effectiveness of storytelling in teaching social




[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]

intelligence to preschool children in Kermanshah city. Library and Information. 2019;23(4 (92 consecutive): 172-155.

14. Caroline B, Jørgensen T, Behrmann B, Kristin A, Pettersen A. Narrative therapy with children: A qualitative interview study with Danish therapists about the application of narrative practices. 2023. https://doi.org/10.1002/capr.12656

15. Daub A, Huber T. Effectiveness of Social Stories on Social Skills for Elementary-Aged Students with Autism: A Literature Review. International Journal of Education. 2020;12(4): 13-37.

16. Brown D. (2019). Art therapies. 1 rd ed. Translator: Vahabi M. Tehran: Jeihon.

17. Morgan A. (2020). What is narrative therapy. Adelaide: Dulwich centre publication.

18. Gresham FM, Elliot SN. (1990). Social skills rating system manual. Circle Pines, MN: American Guidance Service.

19. Lawshe C. A quantitative approach to content validity. Personnel Psychology. 1975;28(4): 563-575.

20. Camilleri LJ, Maras K, Brosnan M. Autism Spectrum Disorder and Social Story Research: A Scoping Study, Peer-Reviewed Literature Reviews. Rev J Autism Dev Disord. 2022;9:21–38.

21. Niazmand M. The effectiveness of storytelling on reducing anxiety sensitivity and improving cognitive performance of sixth grade students with dyslexia. Monthly Education. 2014; 43(5): 24-36.

22. Azimi MH, Arvand S. Investigating the effectiveness of storytelling on improving the mental health of children aged 4 to 10. Journal of New Strategies in Psychology and Educational Sciences. 2014; 4(9).

23. Baldiwala J, Kanakia T. Using narrative therapy with children experiencing developmental disabilities and their families in India: A qualitative study. Journal of Child Health Care. 2021;1- 12:307–318.

24. Shoshani A, Braverman S, Meirow G. Video games and close relations: Attachment and empathy as predictors of children's and adolescents' video game social play and socio-emotional functioning. Computers in Human Behavior. 2021;114: 106578.

25. Vahedi M, Qoltash A, Charkh Abi P. The effect of teaching science concepts through storytelling on social skills and verbal intelligence of bilingual preschoolers. The Culture of Counseling and Psychotherapy (Cultural Culture). 2019;10: 81-110.

[ Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-18 ]

[ DOI: 10.47176/rjms.32.62 ]